

דפים אלו מכילים אוצרות בלומים של חוכמה יהודית, בנישה נשית-עדכנית.

הם פרי עמל מאומץ, ונשלחים באופן קבוע למנויים דרך המייל.

המנוי אישי-משפחתי בלבד. לתיאום מנוי וקבלת השיעורים בדוא"ל נא שלחו הודעה לכתובת info@parasha.org

בנוסף - בקרו באתר והירשמו לעדכונים ותכנים במתנה! www.parasha.org

יש לשמור על קדושת הדפים, והם טעונים גניזה

שיעורה של הרבנית ימימה מזרחי תחי' לפרשת שמות

עריכה: יקרת פרידמן

פרשה ואשה

שיעור מתנה ❧ ברית דמים שלא תופר בינינו לעולם ❧

1. ❧ מבוא לסבתות.....
2. ❧ המילה הראשונה שתאמרי לתינוק שלך.....
3. ❧ ילדים. השרצים הקטנים האלה.....
4. ❧ אתגרי הנשיות התחילו? קבלי שם חדש.....
6. ❧ איך הפכנו לנסיכות מפונקות?.....
7. ❧ מנהיגות יהודית בריאה (הערה בשולי הדברים).....
7. ❧ ילד עם תוחלת חיים קצרה – למה?.....
9. ❧ גברים, תלמדו מאיתנו.....
10. ❧ אחותי הנעולה, אחותי המעולה, אחותי כלה.....
11. ❧ למה גברים בורחים מנשים.....
13. ❧ לחזור לנשיות.....
14. ❧ סיפור אמיתי על כלה מהממת ומשפחה אוהבת.....
14. ❧ מה שקורה ברגעים של שלג.....

כסבתא, וסביבון טוב-טוב-טוב. והאמת היא שזה בדיוק הזמן לדבר על כך. הילדות שלי פשוט מחונכות: הן יולדות בדיוק בפרשה של הילודה, מפני שלחומש "שמות" שמתחילים לקרוא השבת אני קוראת "בייבי בוק". היום נדבר על הבייבי בוק, על ההתפרצות הזאת של התינוקות שיש בספר שמות. נדבר על הנשים של ספר שמות.

השבוע נדבר על תינוקות בעזרת השם. נדבר על שלג וסגולותיו ואי אפשר שלא לדבר על ברית, קודם כל מפני שלנכד שלי בעזרת ה' תהיה ברית ביום שישי. איפה? על הראש של סבתא שלו בבית, כי אני לא יודעת איך אפשר יהיה לצאת (לא, אתן לא מוזמנות הפעם 😊). שנית, אנחנו מדברות על ברית כי התחלנו את "ימי השובב"ים". אלה השבועות שקוראים בהם את פרשיות "שמות", "וארא", "בא", "בשלח", "יתרו" ו"משפטים". אלה ימים של תיקון הברית – זה קודם כל מיועד לגברים אבל אנחנו נלמד כיצד כל זה קשור גם אלינו.

נלמד עוד המון הגדרות לנשיות, אני מזהירה מראש את הפמיניסטיות שזה לא יהיה קל. אבל אתן יודעות שגם אני פמיניסטית וכל רצוני הוא שלא רק שוויון זכויות יהיה פה אלא גם שמחה נשית, ואת זה באתי לעשות היום.

❧ מבוא לסבתות ❧

ברוכות הקוראות! השבוע פתחתי כל שיעור בהצהרה חגיגית: אני, ימימה מזרחי, בת הרב אלינתן והרבנית תרצה רוטשילד, מתכבדת להדליק משואה זו בשם כל הסבתות החדשות... מזל טוב!

מי שחושבת שנחתי בזמן הלידה טועה. לקחו אותי לכל חדרי הלידה במחלקה: "הרבנית, תברכי אותה, תברכי אותה, ברכי אותה, ברכי אותה". נהייתי הבבא של הבית חולים וכל היום החזקתי ידיים של יולדות, כולל כל היולדות הערביות שהיו במחלקה. אני אומרת לכן: ברוך ה', לאם ולתינוק שלום, אבל הסבתא צריכה בית החלמה.

בעלי הסביר לי למה קוראים לסבא וסבתא "סב" ו"סבה"? כן, בעברית תקנית סבתא היא "סבה", עם ה"א בסוף, כי הראש מסתובב לי. כבר לא יודעים על מי להביט. אני מרגישה ספּוּנִי גַם סְבּוּנִי¹. השבוע, בעזרת השם, נדבר על החוויה הגדולה הזאת, על חוסר האונים הטוטאלי שלי

© ירושלים תשע"ה (2014) כל הזכויות שמורות לרבנית ימימה מזרחי וליקרת פרידמן, "פרשה ואשה" תהילים קי"ח, יא.¹

המילה הראשונה שתאמרי לתינוק שלך

אני רוצה להתחיל בברית שאנחנו פוגשות בפרשת "שמות", ובמוהלת העברייה הראשונה, שקראו לה ציפורה, אשת משה. לפי אחד המדרשים, משה רבינו קודח מחום. כל גופו רועד והוא לא יכול למול את התינוק החדש שנולד לו. הילד כבר בן שמונה ימים וציפורה רואה שבעלה לא יכול למול את התינוק ומה היא עושה? **וַתִּקַּח צִפּוֹרָה צֵר וַתְּקַרְתָּ אֶת עֶרְלַת בְּנֵהָ²** היא לוקחת אבן, כורתת את עורלת בנה ואומרת לו: **חַתַּן דְּמִים אֵתָּה לִי. חַתַּן דְּמִים לְמוֹלֵת.³** מה פשר המילים החזקות האלה? **חתן דמים אתה לי, תינוק, חתן דמים למולות** – והאבן עזרא מסביר שנשים, אחרי ברית המילה, קוראות לתינוק הנימול "חתן".

זה דיבור מהמם. את מכירה חתן בר מצוה, נכון? מכירה חתן תורה, נכון? מכירה חתן בחופתו, נכון? אומר האבן עזרא: אין אישה שלא אמורה להיות המוהלת הראשונה של הבן שלה, כי זו את שאומרת לו את המילה הראשונה שאמא אומרת לבנה: "חתן". "בן שלי, תזכור: אתה גדל כדי להיות חתן של אישה אחת. אז תשמור על הברית שלך איתה ותהיה נאמן לה עד שתגדל ואל תביט לא לימין ולא לשמאל" (חבל שלא ידעתי את זה בזמן).

אומר האבן עזרא: ילד (כמעט) לא יכול לשמור על הברית בדור שיש בו ווצאפ ואינטרנט ופיתויים ופרסומות. מצרים היתה מקום כזה – **עֶרְוַת הָאָרֶץ⁴** כינו אותה, מקום בו הכל מגולה, חשוף ופעור. ציפורה ידעה שהם יהיו במקום הכי שטוף זימה שיש בעולם ואם היא לא תאמר באוזנו של בנה את המילה הזו – "חתן" – כשהיא עושה לו ברית וכורתת את עורלתו, מי ינחה אותו?

מהי כלה – **וְהָיָא חֲבֵרְתָּהּ, וְאֵשֶׁת בְּרִיתָהּ.⁵** מהיום שהיתה לך ברית מילה, אתה נשוי. עוד לא פגשת אותה, אבל אל תפגום בברית הזאת שבינך לבניה. זו ברית דמים שלא תופר ביניכם עד עולם. כך אומרת ציפורה לבנה. לכן בברית המילה מברכים את האבא ואומרים לו: **כשם שהכנסתו לברית, כך תזכה להכניסו לתורה, לחופה, ולמעשים טובים.** מה חופה עכשיו? מי שתיגע בו, את העין אני אוציא לה, הוא רק בן 8 ימים! וזה המסר הכי חשוב לומר לילד בן שמונה ימים: "תגדל על שמירת הברית. תהיה נאמן לאישה אחת. אל תבזבז את הכוחות שלך".

בנות, האבן עזרא אומר פה דבר מהפכני: כל החינוך של הבנים לשמירת הצניעות שלהם לא בא מאבא. אל תסמכי על אבא; "תעשה לי טובה, דבר איתו על זה" – מה נזכרת? הילד כבר בן 13. מאוחר. איחרנו ב-13 שנה פחות 8 ימים. אבא ידבר איתו הכי עקום שאפשר כי הוא יתבייש. אמא, זו

את. את מחנכת אותו לכך שהוא גדל כבן זוג: "ותישאר נאמן, בני".

איך אומרים לבן אדם "אתה לא נאמן?" בעגה של ימינו אומרים "תסלח לי, אין לך מילה". במילים אחרות, אי אפשר לסמוך עליך. אתה לא בן אדם נאמן. מכירות את זה? אז אמא, מיד כשהוא נולד תלחשי על אוזנו "תישאר נאמן" כי אם בנים לא יבואו לעולם בתודעה שהם חתנים, זהו זה. העולם אבוד. העולם יהיה הפקר, עולם חסר אכפתיות, עולם אטום, עולם ערל. על המילים "ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך" רש"י כותב: **אוטם לבבכם וכיסויו.⁶**

גדל על נאמנות, בן.

וכמה המילים האלה חשובות במצרים, ערוות הארץ, בדור פרוץ כי הילדים כמעט שלא יוכלו לשמור את עצמם עבור אישה אחת בנאמנות. מצרים זה פה.

לכל החכמים שישלחו לי הסבר אחר למה שאמרנו כעת, אני יודעת ש-99% מהמפרשים אומרים שציפורה אומרת "חתן דמים אתה לי – כמעט הרגת את החתן שלי, משה". אבל היחיד שאומר פשט הוא האבן עזרא וחיפשתי אותו בנרות, מפני שציפורה אומרת "חתן דמים – אתה". והיא פונה לילד שלה. ולכן התלבשתי על הפירוש הנפלא הזה (ואני יודעת שיש אחרים והפוכים).

איזו ענקית ציפורה והציווי שלה הוא לדורות. כולנו צריכות למול את עורלת בנינו. להחדיר בהם מגיל קטן: בני, אל תהיה ערל לב עם בת הזוג שלך! אל תהיה "ערל שפתיים", תדע להגיד לה את המילים שהיא אוהבת לשמוע!

חז"ל מתארים שכשהאימהות במצרים היו לוקחות ליאור את התינוקות הזכרים (זה לא היה פטנט של יוכבד ומרים, ככל הנראה. נשים יהודיות היו מכינות תיבות בטרם יגיעו המצרים). הן היו שמות ארבעה מקלות על התיבה ומעליהם מפית, כך במדרש, ואז היו משלחות את התיבה על גבי המים ואומרות "בני, עשיתי לך חופת נעורים, כי אולי אני לא אראה אותך יותר לעולם. אם מישהו יציל אותך, תזכור: אתה חתן. תזכור: אתה מחויב לאישה אחת ויחידה. תשמור על הברית הזאת!"⁷

איזה חינוך מדהים. איזה דבר ענק, ילד שגדל על נאמנות. אם נשים לא ישמרו על הדור הזה, מי ישמור עליו, מי? רק אנחנו יודעות מהו הכאב של הפגם הזה, פגם הברית. רק אנחנו יודעות מה זה לחיות עם איש חס ושלום לא נאמן, חס ושלום לא נותן מספיק תשומת לב. איש ערל לב.

אדם ערל-לב הוא מי שליבו אטום ומכוסה. את צריכה למול את לבו של הילד הזה – **ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב**

² שמות ד', כה.

³ שמות ד', כה-כו.

⁴ בראשית מ"ב, ט.

⁵ מלאכי ב', יד.

⁶ דברים ל', ו ורש"י, שם.

⁷ עפ"י שמות רבה פרשת שמות פ"א, סימן כד.

ילדים. הרצים הקטנים האלה

נפתח בשאלה. ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה – מה פירוש "ואלה"? משונה נורא – חומש מתחיל ב-'ו' החיבור. תארי לעצמך שאת מתחילה לכתוב סיפור במילים "וישנתי והלכתי והבאתי וקמת". אומר ה"פרי צדיק", רבי צדוק הכהן מלובלין: אילולא היתה ו' בתחילת חומש שמות, אי אפשר היה לנחש שזה ההמשך של חומש בראשית. אי אפשר היה לנחש, כי שני החומשים כל כך שונים זה מזה, שאת לא יכולה לתאר לך שמדובר בהמשך של אותו סיפור.

למשל, אני קוראת ל"בראשית" "חומש העקרות". שרה עקרה, רבקה עקרה, רחל עקרה, לאה חלק מהזמן עקרה. הן נלחמות, עושות ביזנס עם דודאים, מביאות שפחות, מתפללות – נַפְתוּלֵי אֱלֹקִים נַפְתְּלָתִי¹¹ – מה הן לא עושות כדי שיהיה תינוק, והתינוקות באים בכזה קושי.

ואילו ספר "שמות" – וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבוּ וַיַּעֲצֶמוּ בְּמֵאד מְאֹד וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם.¹² בייבי בוק! וכמה תינוקות – שישה בלידה אחת!¹³ בנות, תתארו לכן אסיפת הורים, תתארו לכן יציאה לשידוכים, תתארו לכן ארוחת ערב: "שישיית תשע"ה תפסיקו לריב עם שישיית תשע"א". הלו, בשביל מה צריך כל כך הרבה ילדים בעולם? למה משריצים כל כך הרבה? זה לא ביטוי שלי. כך כותבת התורה: וירבו וישרצו. זה לא ביטוי כל כך יפה, "שרצים". נכון? אבל זה הביטוי הכי יפה שיש בעולם. אומר הספורנו: חומש "שמות" אמור להיות הכי עצוב בעולם. כמו ההגדות העצובות של פסח שיש בהן תמונות של כל מיני גברים מדממים זועקים לשמים. יש הגדות של פסח עם ציורים של השואה, יהודים בטלאי צהוב עובדים עבודות פרך. דיכאון! אבל האם אמנם פרשת "שמות" היא דיכאון? בעיני היא מצחיקה. היא עליזה. היא פחות עוסקת באיך פרעה עינה אותנו 210 שנה (שזו האמת האובייקטיבית) אלא איך עברנו את פרעה, איך סידרנו את פרעה.

איך יכול להיות שהפרשיות האלה, פרשיות של שיעבוד ועבודת פרך, כל כך עליזות? אומר הספורנו: כי יש בהן מלא שרצים. מה זה "שרצים" – ילדים. למה קוראים לילדים "שרצים"? שרצים – על שם ש-רצים.¹⁴ רצים ומתרוצצים, המצרים מנסים לתפוס אותם והם מוציאים להם לשון: "נה נה נה נה".

ילדים מביאים לעולם עליזות. הם פשוט הופכים את העולם למקום עליז ושמה. את מביטה בהם ופשוט את לא יכולה לכעוס.

הבת שלי. באמת היתה לה לידה לא פשוטה, ובשנייה שהילד יצא לאוויר עולם, בשנייה שהבטנו בו, התמלאנו

זְרָעָךְ.⁸ אז אם לסכם, אישה / אמא היא מדריכת חתנים. מהרגע שנולד לה ילד היא מדריכה כי אף אחד לא ידריך לך אותו והכלה תתלונן: "הוא לא קיבל הדרכה" כשלמעשה, הוא לא קיבל אמא שלחשה לו בשנייה שהוא הגיע לעולם "חתן, חתן".

"ימימה, ואם פספסתי את הברית ותיכף הבר מצווה, איך אסביר לבן שלי?"

פשוט לדבר. לספר שיש אי שם מישהי, נוכחת, מחכה, קיימת. היא נבראה. דברו עליה, שלא יהיו לילד סתם דיבורים וכיסופים וחשקים לא ממוענים ולא מכווננים. חכה לה. היא פה.

רק עכשיו הבנתי משהו. הרב שלנו, רבי ציון ברכה זצ"ל, היה לוקח את התינוק בברית ולוחש על אוזנו "חתן תלמיד חכם". אנשים בדור שלו ידעו דברים שאנחנו לא ידענו.

בקיצור, אם נשים לא ישמרו על הבנים, מי ישמור על הדור הזה? מי ישמור על המשפחה?

ואני לא בעד נשים מוהלות. זו בכלל לא האמירה שלי. אבל כשאני מנסה לראות מה התפקיד של אישה לגבי ימי השובבים⁹ ולגבי שמירת הברית, את צריכה למול את עורלת לבבם, לכוון אותם לנאמנות. הרבי מלובביץ' אומר, כידוע, שאותן נשמות בדיוק שהיו נשי מצרים, הן שיתגלגלו לדור הגאולה. קרי: אנחנו. את פועה. את שפרה. את ציפורה. את בתיה בת פרעה. אנחנו מלות את הדור הזה – במילים, במילים. לא בסכין מילה.

את הלוחמות האלה, מדריכות החתנים האלה, מדריכות-כלה מופלאות, נפגוש השבוע. אנחנו מתחילות את חומש שמות, וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיִם. אֵת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ.⁹ מה זה "ביתו"? אומרים חז"ל: ביתו היא אשתו.¹⁰ איזה מזל שהם באו עם נשותיהם מפני שאילולא הם באו עם האישה, לא היה עם ישראל. כי גבר הוא כמו צב. כשלצב יש בית על הגב, יכולה לדרוס אותו משאית והוא לא ירגיש. יכול להיות קר או חם והוא לא ירגיש. זו ההשפעה של האישה על האיש. ואילו צב לי בית, איך הוא נראה? דוחה, רך, מגעיל וירוק (זה לשון הרע על מגדר שלם). בקיצור, חייבים נשים בעולם כי הן-הן ההגנה בזמן הגלות. את הנשים הלוחמות האלה נפגוש היום.

¹¹ בראשית ל', ח.

¹² שמות א', ז.

¹³ ברכות ס"ג, עב.

¹⁴ ספורנו, שמות א', ז.

⁸ דברים ל', ו.

⁹ שמות א', א.

¹⁰ משנה, מסכת יומא, פרק א', א.

"אליעזר" שמביא לך ביד חתן מדוגם – "קחי נשמה. הנה יצחק ועשרה גמלים מלאים תכשיטים". נגמר כפרה, אין. מקסימום תפגשי עם גמל (גמל שלמה...). שום דבר, אף אחד לא עוזר לך. אין יותר מצב שכשאת רבה או מתווכחת עם בעלך הקב"ה מופיע בבית ואומר " **פֶּלֶאֱשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שְׂרָה שָׁמַע בְּקוֹלָהּ**"¹⁷ (אני תמיד חולמת על קלטת כזו שאני אשים בבית, שבעלי יחשוב שזו בת-קול: "שמע בקולה, שמע בקולה"). אין אין אין, תשכחי מזה. אין יותר ללכת לשפחה ולהגיד לה: "תקשיבי, אני לא מצליחה ללדת, את יכולה ללדת במקומי אולי?" נגמרו השפחות, כפרה, שיוולדות על ברכיך. הרי זה מה שהאימהות עשו – השפחה ילדה והיא קיבלה אותו ואמרה לה "תודה חמודה. תני לי את התינוק ולכי להתאושש". נגמר, אין יותר שפחות-פונדקאיות.

את לבד בעולם. בודדה. אמאל'ה, איזה פחד, איך זה קשה. איך עוברים את זה?

מסבירים לנו חז"ל: את עכשיו צריכה שם חדש.

הקשיבו לרבי צדוק מלובלין המהמם: הגברים ניצלו ממצרים על **שלא שינו את שמם**¹⁸. גבר לא משנה את השם שלו בחיים, והכוונה היא שהמהות שלו נשארת קבועה. כפי שהוא היה בילדותו כך הוא נשאר בגיל 40, בגיל 80 ובגיל 100 (רק יותר גבוה או עם פחות שיער). אצל האיש, העיקר הוא להישאר "זכר", להזכיר לעצמו מה שורשו ולהישאר כן.¹⁹

ואילו את, אישה, חיה במעברים ובנשייה (שיכחה). ככל שאת מתקדמת בחיים ועוברת דברים, אל תזכרי. אל תתחילי עכשיו להיזכר (את לא זכר) מה היית וכמה חופשייה היית ואיזה נעורים עליזים. את חייבת לשנות את השם שלך כדי לשרוד. בספר בראשית את נקראת "חוה" – **אם פֶּלֶאֱשֶׁר**²⁰ את נקראת "אישה", **פִּי מְאִישׁ לְקַחָהּ זֹאת**.²¹ אבל עכשיו ספר שמות, מציאות חדשה ואת חייבת שיהיה לך שם חדש, אחרת את לא תצליחי להתמודד עם אתגרי הנשיות המבהילים האלה. בבקשה תעברי שלב. לכן אישה משנה שם משפחה כשהיא מתחתנת.

אם כן, הגברים יצאו ממצרים כי הם לא שינו את שמם. את – כן משנה את שמך. בבקשה תעברי שלב... ואנו פוגשות בשם חדש לנשים (ולא פגשנו אותו ולו פעם אחת בספר בראשית): **עבריה**. מעולם לא ראינו את המילה הזו לפני כן. פרעה קורא למיילדות ואומר להן "**בְּיִלְדָנָן אֵת הָעִבְרִיּוֹת וְרֵאִיתָן עַל הָאֲבָנִים, אִם בֶּן הוּא וְהַמֶּתֶן אֹתוֹ וְאִם בַּת הִיא**

שמחה: "די, די. הוא דומה לנו. הוא לא דומה למשפחה שלנו בכלל..." זה האושר הכי גדול. הוא דומה לנו, ויש לו בול את החריץ בסנטר של סבתא שלו, התלמידת-חכמים ☺. כפרה עליו. בקיצור, אפילו כשאת עצבנית, כשאת לך כוח, תביטי בילדים שלך ותתמלאי אנרגיה.

חזרתי מהלידה ממש דקה לפני שבת ואני כל כך סחוטת. ישבתי על הספה מפוגרת (לשון פגר), אישה עם דיכאון אחרי לידה ☺ ולא רציתי לראות כלום. וגם לי יש תינוק, שרץ קטן שרץ בבית, משה הקטן. כולו בן שנתיים וקצת, והוא בוכה ואין לי עצבים אליו. באיזשהו שלב הוא בא אלי ואומר לי: "אמא, משה בוכה" (כלומר "במידה ושכחת שגם לך יש מישהו..."), ופשוט הסתכלתי עליו ורציתי לאכול אותו מרוב מתיקות.

זה לא קורה לך עם בעלך (להיפך...). לא קורה עם הגדולים המתבגרים. הקטנים האלה, שרצים כל היום ומתרוצצים, איזה מתוקים הם. איזה חמודים. הבת שלי השתחררה מבית החולים ואמרה לי "אמא, לאן אני אחזור?" אמרתי לה "את באה אלי. אבל כולם בבית, כל האחים הקטנים שלך בחופש בגלל השלג ומה יהיה?"

והיא אמרה לי: "אמא, את האמת? אני מתגעגעת לצרחות שלהם, למריבות שלהם ולכינים שלהם". אז הכנו לתינוק הקטן מסרק כינים לכשיגיע, בעזרת השם.

אז ההבדל האדיר בין "בראשית" לבין "שמות" הוא השרצים. הילדים האלה. בספר "בראשית" אין כמעט ילדים. עד שמגיע ילד, גם הוא ישמעאל או עשיו. לכן צריך "ר" שתחבר לנו בין שני החומשים ותדגיש לנו ש"שמות" ממשיך את "בראשית".

אתגרי הנשיות התחילו? קבלי שם חדש

אבל ההבדל הטראגי בין "בראשית" לבין "שמות" הוא מצב הנשים. "בראשית" – שתי מילים: אשְׁרֵי בַת. איזה אושר להיות בת של אמא! בספר "בראשית" היינו בת של שרה, של רבקה, של רחל ושל לאה. איזה כיף להיות בת מוגנת ושמורה. איך אמא שרה מרחיקה מאיתנו את הרוע: **גֵרֶשׁ הָאִמָּה הַזֹּאת וְאֵת בְּנָהּ!**¹⁵ איזה כיף להיות הבת של רבקה, שגונבת בשבילך את כל הברכות. איזה כיף להיות הבת של רחל, מתפללת ומתפללת עליך. איזה כיף להיות הבת של לאה שפשוט גאה עלייך שנולדת: "ראובן" – ראובן! איזה אושר שיש לי ילדים, **הַפַּעַם אוֹדָה אֵת ה'!**¹⁶

ועכשיו – נגמר, ממי. אין יותר אמא. "שמות" הוא החמש שבו את נזרקת אל אתגרי הנשיות לבד, ממי. לבד. וזה לא שאין לך אמא; יש לך, אבל זה כבר לא רלוונטי. את צריכה להסתדר לבד עם בעל, עם ילד, עם שידוך. אין שדכן, אין

¹⁷ בראשית כ"א, יב.

¹⁸ לא שינו את שמם

¹⁹ פרי צדיק, ר' צדוק הכהן מלובלין, פרשת שמות.

²⁰ בראשית ג', כ.

²¹ בראשית ב', כג.

¹⁵ בראשית כ"א, י.

¹⁶ בראשית כ"ט, לה.

לעבור את הנהר כשאלוקים מסתתר? איך הן ידעו לעמוד באתגר המדהים הזה? איך הן עשו את זה, ארבע נשים עבריות פשוטות?

והתשובה: לבד את לא יכולה.
את לא יכולה למצוא שידוך לבד
ואת לא יכולה ללדת לבד,
ואת לא יכולה לשמור על אישך לבד
ואת לא יכולה לגדל את הילדים לבד.

את צריכה להיות עבריה, ולמדנו שהמילה "עבריה" מורכבת משתי מילים: עבר י-ה. עליך להפנות את הפנים שלך אל עבר י-ה ולהגיד לו: "רק אתה תציל אותי". **שָׁפְכִי כַמִּים לַבַּיְתָּהּ נִכַח פְּנֵי ה'; שָׂאֵי אֱלֹהֵי כַפֶּיךָ עַל נַפְשִׁי עוֹלָלֶיךָ.**²⁶ את לא תוכלי לבד. רק הוא יוכל לעזור לך עכשיו.

הרגשתי את זה בלידה. אני מכירה כבר הכל ואיך אפשר להפתיע אותי. ילדתי ברוך ה' 9 פעמים אז אני מכירה צירים כואבים – מכירה. אפידורל – יופי. מרדים ערבי – חמדולילה, אחלה, אוהבים אתכם. מכירה. כל הסיבוכים האפשריים והכאב והרעידות, **חֵיל פְּיֹלְדָה.**²⁷ וזה התחיל נהדר, והתפתח מעולה ופתאום הכל נתקע. הלידה פשוט לא התקדמה. ולא אז ולא אז ולא אז. ובשביל מה את אמא – תעזרי לה! אבל איך, איך לעזור לה? פתאום, באמת פתאום, לראשונה הבנתי את מאמר חז"ל שתמיד מציק לי: **אֵין קוֹרָאִים "אֵימָהוֹת" אֵלָא לָאֲרַבְעָה: שֵׁרָה, רַבְקָה, רַחֵל וְלֵאָה.** אין אימהות אחרות, רק הן היו אימהות. **אֵין קוֹרָאִים אֲבוֹת אֵלָא לְשִׁלוֹשָׁה: אֲבֵרָה, יִצְחָק וְיַעֲקֹב.**²⁸ אין אבות אחרים. ואיך יתכן שאין יותר? כי את לא "אמא" במובן של חומש בראשית. את עבריה אז יאללה, עיניים למעלה, לעבר י-ה.

"אם אחרי עוד שתי לחיצות התינוק לא יוצא, אנחנו יורדים לחדר הניתוח", הרופא אמר.

"אין לך ברירה", אמרתי לשירה בתי. "יאללה, עבריה. פנים לשמים ותגידי: 'לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי ה'."²⁹

ומה אומר לכן – הילד יצא.

"אמא, אני מבטיחה לך, כבר לא היה לי כוח ללחוץ" אמרה בתי הגיבורה. "התינוק הזה יצא לבד".

אז אמרתי לעצמי שאני הולכת להיות דולה ☺, ולגלות לכולן שזה סתם רמאות ולא צריך, לא צריך ללחוץ! זה סתם בשביל ההסטרות לתכנית "בייבי בום" ובעצם זה סתם, סתם, הוא יוצא גם ככה, חבל לך על המאמץ...

אני פשוט ראיתי את זה בעיניי. **אֲנוּ לֵי-הָ וּלֵי-הָ עֵינֵינוּ.**³⁰ עיניים לשמים, עבריה, כי בלי זה אפשר ללדת.

וְחָיָה.²² אם זה בן – תחנקו אותו במקום. אם זו בת – תחיו אותו.

"בְּיַלְדֶיךָ אֶת הָעֵבְרִיּוֹת". פרעה המציא את המילה החדשה הזאת.

המיילדות לא מצייתות להוראותיו והוא קורא להן שוב: "למה לא עשיתן את מה שאמרתי?"

"אה", הן אומרות לו. "רק שתדע, **כִּי לֹא כְנָשִׁים הַמְצָרִית הָעֵבְרִית.** הן זן אחר. **כִּי חַיֹּת הֵנָּה! בְּטָרְם תְּבוֹא אֱלֹהֵן הַמְּלַדֵת וְיִלְדוּ.**²³ אנחנו לא אשמות. עד שאנחנו מגיעות העבריות כבר יולדות". שוב פעם הביטוי הזה, מאיפה הוא ציץ?

בפעם השלישית אנו פוגשות בביטוי הזה על שפת הנילוס. משה רבינו עומד לטבוע. בתיה מושיטה את ידה ומצילה אותו. קופצת ילדה מן השיחים, מרים שמה, ואומרת **"הָאֵלֶךְ וְקִרְאֵנִי לְךָ מִיַּנְקַת מִן הָעֵבְרִיּוֹת?"**

מהי המילה המשונה הזאת, המילה החדשה הזאת, השם החדש שלנו בספר שמות שבלעדיו לא תשרדי? אבן עזרא, שהוא מלך הלשון, מלך השפה, אומר: **וְתִקְרָא אִשָּׁה עֵבְרִיָּה עַל שֵׁם אֲמוֹנָתָה. כִּי הִיא בַת לֵאבְרָהָם שֶׁבָא מֵעֵבֶר הַנְּהַר.**²⁴ למה הכוונה? אישה, את חייבת להחליף שם. עכשיו את עבריה. את עומדת מול נהר שוצף וקוצף שקוראים לו "למצוא בן זוג במציאות של גלות / להרות במציאות של גלות / ללדת במציאות של גלות". עבריה, את חייבת לעבור. בלי מעבורת, כי את המעבורת. את חייבת להשתרע על גבי הנהר השוצף הזה, ושיעברו דרכך הגברים שלך והילדים שלך; Like a bridge over troubled water, I will lay me down. כמו גשר על פני מים סוערים (תעשי גשר" כמו שהיינו עושות כשהיינו קטנות). כי את עכשיו מעבורת, אישה עבריה. את חייבת לעבור מעבר לעבר כמו אברהם העברי. את חייבת לעבור מהעבר הזה שקוראים לו "להיות בת של אמא" לעבר הזה שקוראים לו "אישה".

האם את יכולה? האם את יכולה לעשות את המעבר הזה? להתעבר, להעביר דרכך עוד נשמה? וזה נהר שוצף!

אומר המדרש: אישה עבריה עומדת בגלות מול נהר שוצף וקוצף, ופתאום אלוקים נעלם לה. ראיתי את זה בלידה: פתאום נעלם, כביכול. חז"ל קוראים לזה במילים **"בְּשִׁצְפָּה קָצַף הַסְתַּרְתִּי פְּנֵי רַגְעֵי מִמֶּךָ".**²⁵ הנהר שוצף וקוצף ואיפה אתה, ה', בשידוכים האלה? איפה אתה בלידה הזאת? ואיפה אתה בזוגיות הזאת? ואיפה אתה עם הבן הזה? **בְּשִׁצְפָּה קָצַף הַסְתַּרְתִּי פְּנֵי רַגְעֵי מִמֶּךָ,** והמדרש אומר: "בשצף" – ראשי תיבות בתיה, שפרה, ציפורה, פועה. איך ארבע הנשים העבריות האלה, בזרם השוצף המבעית הזה, ידעו

²² שמות א', טז.

²³ שמות א', יט.

²⁴ אבן עזרא, שם.

²⁵ ישעיהו נ"ד, ח. ושמות רבה, פרשת שמות.

²⁶ איכה ב', יט.

²⁷ ירמיהו ו', כד.

²⁸ ברכות ט"ז, עב.

²⁹ בראשית מ"ט, יח.

אֵיךְ הִפְכֵנו לְנִסִּיכוֹת מִפּוֹנְקוֹת? ❧

כתוב שפרעה אומר למיילדות: "תקשיבו, שהאמא לא תרגיש שאתן הורגות את הבן. אז ברגע שהראש שלו יוצא, תחנקו אותו. עוד לפני שיוצא כל הגוף".

"אבל כשרק הראש יצא, איך נדע אם זה זכר או נקבה?" הן שואלות.

וְיָרְאִיתֶן עַל הָאֲבָנִים... אִם בַּת הוּא, אומר פרעה ורש"י מבאר: **בת יוצאת ופניה למעלה**. ככה ילדה יוצאת. **בן יוצא ופניו למטה**³¹ ולמה? כי מה אכפת לו – עשו בשבילו את העבודה. אמא שלו הרימה עיניים לשמים ועבדה בשבילו והוא אומר "אז מה יש לי להסתכל? יאללה, למטה! לא מעניין אותו כלום. העיקר שהוא יצא... ואילו **בת יוצאת ופניה למעלה**, ולמה? כי כשה' רואה את הפנים האלה שלך, הנסיכיות האלה, המתקוות האלה, הוא אומר: "וויי, הבת שלי סובלת. אני לא יכול". **וירא ה' בעיניו**³² – הקב"ה רואה פנים של נסיכה מפונקת.

יש לי וידוי. הייתי בחדרי הלידה ופתאום ראיתי אישה ניגרית, או סודנית. אף אחד לא התייחס אליה. זה היה ממש גועלי. רק אלי התייחסו: קראו לי, הושיבו אותי, שלחו אותי, עשו הכל מלבד להלביש לי פיג'מה של יולדות. והאישה הזו יושבת במסדרון עם הבגדים שלה וכואב לה יותר ויותר וכולה מכווצת והיא אומרת לבעלה משהו בשפה שאינני מכירה והוא קורא למיילדת ואחרי חצי שנייה אני שומעת קול של תינוק. מבלי שהיא קיבלה אפילו מיטה או חדר או בגד. כך בא לו לעולם תינוק סודני חדש. ואני אומרת לכן: **כי חיות הן**. היא לא הוציאה הגה ואילו אנחנו, היהודיות: "איייי!!" שמונה מנות אפידורל קיבלת, מה את צועקת?

אנחנו מפונקות. מי פינדרק אותנו? האימהות שלנו במצרים והמיילדות. פרעה רוצה לרצוח את התינוקות ושפרה ופועה מתנהגות כאילו הן באמריקה: שפרה **משפרת את הוולד**³³ מורחת לו ג'ונסון אנד ג'ונסון, עושה אותו יפה, מסרקת לו שביל בצד ומכינה לו חליפה של אלביס לברית המילה. מה את עושה – הרי תיכף פרעה ושליחיו מגיעים להטביע אותו. והיא: "לא לא לא. ילד צריך להיות יפה, הכי יפה שיש".

אחריה מגיעה פועה: "גרררר... גרררר..." היא לוחשת לתינוק ופועה באוזניו כל מיני קולות מצחיקים.

במציאות של פיקוח נפש וסכנה מידית, מה אתן מְפַנְדְרִיקוֹת? בגללכן היהודים מפונקים והיהודיות מפונקות. לניגריות לא היתה שפחה וטראו איך הן נראות. יולדות בשקט ובטבעיות.

אנחנו, העבריות, נסיכות מפונקות של ה'.

גם הילדים שלנו. ראו את משה רבינו – איזה מפונק! מצילים אותך מהיאור. בתיה רוצה להניק אותך ואתה מסרב. פינוק! למה? הוא לא רוצה מטרנה, הוא רוצה את מאטר (אמא). עד שלא מביאים לו את אמא שלו הוא לא יונק. מפונק!

אומר הקב"ה: זו התכונה הכי מתוקה שלכם, עם ישראל. אתם עם מפונק, עם מקטר, עם מתלונן, מפני שאתם נסיכים ונסיכות. וכשנסיכה כמוך תסתכל אלי ותגיד "די, אני לא יכולה", אני אומר "איך אני יכול להגיד לה 'לא'?"

כך מפרש נהדר הרב שמשון רפאל הירש. כתוב שבתיה בת פרעה לוקחת את הילד **וּתְפַתַּח וּתְרַאֶהוּ אֶת הַיֶּלֶד וְהִנֵּה נֶעֶר בְּכָה**. רש"י: **היה קולו כקול של נער**³⁴. משה בכה בקול מתחלף של נער. למה הכוונה – יכול להיות שתינוק קטן בוכה בקול של מתבגר? וכי משה רבינו היה בעל מום?

אומר הרב שמשון רפאל הירש: בן מתבגר. הוא סתם מקטר, סתם ("למה ישנו לי במיטה כשהייתי בישיבה? למה לא אכפת לכם ממני?"). יש לי בן כזה: "מי ישן במיטה שלי? מי אכל מהצלחת שלי?" וכשהמתבגרים מתחילים עם הקול המתפנק, את פשוט נכנעת לזה: "די ממי, זה לא נכון, אוהבים אותך. ואני מבטיחה: אף אחד לא יתקרב למיטה שלך, אני אעשה גדר בטחון, אני אשים כיפת ברזל, אף אחד לא יתקרב לחפצים שלך..." ובעצם – על מה? שתי סטירות מגיעות לו. אבל הוא בוכה בקול של מתבגר, ומתבגר גם כך הוא יצור מעורר רחמים. עם כל החצ'קונים האלה והריח של הגרביים ומי תחתן איתו?... מיד את נותנת לו את כל מה שהוא מבקש.

בקיצור בנות, את משה רבינו פינקה אמא שלו ופינקה אותו בת פרעה ואנחנו ילדים מפונקים, וכשאנחנו מרימות את עינינו לשמים, הקב"ה אומר: "עבריה, אני לא יכול, אני לא יכול להגיד לך 'לא'".

³⁰ מתוך ההושענות

³¹ שמות א', טז ורש"י, שם.

³² מתוך הגדה של פסח.

³³ סוטה י"א, עב.

³⁴ שמות ב', ו ורש"י, שם.

פרעה. פרעה גזר רק על הזכרים³⁷ ואתה עוזב את אמא, אז לא יהיו לא זכרים ולא נקבות".

"בתי, את צודקת", הוא אומר לה וחוזר ליוכבד: "נתחתן שוב?" ומרים ואהרון מכינים להורים שלהם חתונה ורוקדים להם בחופה.

איזו גיבורה. זה דור גלות. כל היום את צריכה ללכת לאבא שלך ולהגיד לו "אבא, תתחיל לדבר יפה לאמא. זה לא צורה הדיבור הזה, והיא ממש פגועה ממך". "אמא, תורידי דחוף 40 קילו לפני שהוא בורח לך".

בזמן האחרון אני רואה הרבה בנות שבאות אלי לבקש ברכה בכזה בכי: "הרבנית, תברכי אותי שההורים שלי ישלימו. שיפסיקו לריב". ומישהי בשבוע האחרון סיפרה לי שהיא עכשיו מחוץ לבית, כי סוף סוף אבא חזר לאמא ולאבא יש קשר מצוין איתה, והיא חוששת שכשהיא תחזור הביתה, אז הקשר בין אבא לאמא שוב ייחלש לכן היא יצאה מהבית.

בדור מתוקן זה לא אמור להיות ככה אבל אנחנו בדור גלות. ילדים מרגישים אחריות לזוגיות ההורים. אז נכון, אסור לילדים להתערב ממש אבל כן להתאכפת. הרבה בנות מספרות לי שהפסיכולוגית אמרה להן "את לא צריכה לחיות את החיים של אמא שלך. תחיי את חיך, קומי ותדאגי לעצמך". זה נכון בעיקרון אבל עכשיו זה לא כך. זו מצוה ענקית, להתאכפת כלפי ההורים. זה כיבוד הורים גדול.

ושוב, זה תפקיד נורא, מפני שאין ילדים שאוהבים להיות הורים של ההורים שלהם. פתאום בתנאי גלות מרים הקטנה הזאת צריכה להיות כזאת פועה - **שהופיעה פנים³⁸** - כלומר מעזה פנים / מתחצפת. היא מופיעה פנים ואומרת לאבא שלה מה לעשות לטובת המשפחה. איזה דבר ענק זה, איזה כוח זה של ימי גלות. כל הכבוד מרים.

עוד הבנה שיש למרים - היא מבינה שילודה איננה דבר "טבעי". היא רואה שללדת ילדים זה לא רצון טבעי אצל איש לכן התורה מפנה דווקא אליו את הציווי **"על כן יעזוב איש את אביו ואמו והיו לבשר אחד"**. רש"י אומר: **"בשר אחד"** - אלו הילדים. בשביל הגבר, להביא ילד לעולם זו עזיבה של קונספציה. מרים חייבת לומר לאביה **"עתידה אמי ללדת את מושיען של ישראל"**. היא חייבת לעשות מזה סטארטאפ.

זה רעיון חשוב כי אישה, אם את לא מתלהבת מילדים ומילודה, אין מצב שאישך כן יתלהב.

נעבור ליוכבד. יוכבד, אמא שרוצה להרות בגיל מבוגר, היריון בסיכון גבוה שהרי נגזר בגורלו להיות מושלך ליאור.

מנהיגות יהודית בריאה (הערה בשולי הדברים)

בסוגריים, בנימה פוליטית, אני רוצה להביא משהו מהרב שמשון רפאל הירש, שאומר: איזה פדיחה - משה רבנו בוכה! ראו כיצד מציגה התורה את המנהיג של עם ישראל. בפעם הראשונה שפוגשים אותו, את מושיעם של ישראל, מה הוא עושה - מציל בני אדם בפעולה קרבית? לא. הוא בוכה. איזה פדיחה.

כשהייתי באוקראינה עברתי בכל מיני עיירות שכוחות שטרם שמעו חדשות. אז יש בהן פסלים ענקיים של סטאלין, ענקיים זה לא מילה, עם שפם האימים שלו. ראיתי גם פסלים ענקיים של לנין. תהיו בטוחות שבאוקראינה בחיים לא דמיינו את לנין בוכה. גם אם הוא בכה, זה סוד מדיני כי לבכות זה פדיחה.

האמת היא שגם המנהיגים הפוליטיים שלנו לא מראים זאת, והם גם בוכים כל הזמן. אלא מה - יש הבדל בין הפוליטיקאים של היום לפוליטיקאי של פעם. משה רבינו, הענק הזה, אתן יודעות למה הוא בכה? כתוב **וַתִּפְתַּח וַתִּרְאֶהוּ אֶת הַיֵּלֶד וְהָיָה נֶעֱר בֶּכָה; וַתִּחַמַּל עָלָיו וַתֹּאמֶר מִיֵּלְדֵי הָעִבְרִים זֶה.**³⁵ פסוק זה זכה לפירושים רבים ואחד האהובים עלי הוא: "ותפתח" - היא פותחת, "ותראה את הילד" - הוא לא בוכה אבל פתאום "והנה נער בוכה". ווי, פתאום הוא מתחיל לבכות - מה אתה בוכה? מצאו אותך, הצילו אותך! "ותאמר: 'מילדי העברים זה!' אתם יודעים על מה הוא בוכה? על כך, שהילדים העבריים האחרים נשארו ביאור ואותם לא הצילו.

זה מנהיג. אצלנו בוכים כי הצילו את השני מהיאור. אני מתה מהערלות הזאת, מאוטם שריר הלב, מהחסימה שיש בינינו: "רק שלא יעבור את אחוז החסימה. וגם אני לא. גם לי גם לך לא יהיה".³⁶ על זה הם בוכים. לא כמו מנהיג אמיתי, שבוכה מפני שהוא רוצה שגם השני יצליח: "וואלה, שיהיה לך בהצלחה אמן. הלוואי שכולנו נגיע הכי גבוה שאפשר ונתאחד ונלחם את מלחמתה של תורה". זה מנהיג אמיתי וכך צריך להיות.

ילד עם תוחלת חיים קצרה - למה?

הפרשה מפגישה אותנו עם נשים גיבורות: מרים, ציפורה, בתיה ויוכבד. כל אחת מגלה מסירות נפש בדגש אחר.

מרים. למרים יש לה תפקיד גלותי, תפקיד מזעזע. בגלות הילדים לפעמים צריכים לעשות שלום בית להורים שלהם. מרים הולכת לאביה, לעמרם, שהתגרש מאמה יוכבד, ואומרת לו: "אבא, תחזור לאמא! קשה גזירתך יותר משל

³⁷ סוטה י"ב, ע"א.

³⁸ שמות רבה פרשת שמות, פ"א סימן יג.

³⁵ שמות ב', ו.

³⁶ בפרפראזה על מל"א ג', כו.

אלה מילים שהיו לי לנחמה גדולה והקראתי לכן אותם מתוך דפים שטופי דמעות.

כך אמרה מרים לעמרם אביה: "אבא, כשאתה גוזר על ילד שלא יבוא לעולם, אתה גוזר על העולם הזה שלו ועל העולם הבא שלו. אתה לא נותן לו שום הזדמנות להגיע לעולם הבא, אבא. אז הוא ימות חס ושלום, אז הוא בעל מום חס ושלום, אז יקרה לו משהו חס ושלום. זכית אמא, זכית. ילד בלידה שקטה שחי, אולי, כמה שניות והוא כבר לא חי – זכית, זכית אמא. איזו זכות גדולה. והתינוק הזה עולה בחשיבותו לעין ערוך על התינוק שכלל לא נולד, שאינו בא לעולם הבא. כך הרב זייצ'ק אומר.

אז האימהות האמיצות, שמגולמות בדמותה של יוכבד, שמתעקשות להביא ילד עם תוחלת חיים קצרה (אחרי שהן שאלו רב כמובן) – וואו. איזה ענקיות אתן.

האישה האמיצה השלישית שמופיעה בפרשתנו היא בתיה, בתו של פרעה. בתיה רואה את התינוק הזה ביאור ורוצה להציל אותו אולם היא יודעת שאביה מתנגד נחרצות לילודה הזאת.

זו לא מכשלה אובייקטיבית של חולי או מום. כאן אנחנו מתמקדות בנשים שבמשפחתן יש התנגדות עזה להריון. זה מאד משמעותי כשמישהו קרוב לצידך (בן הזוג / אמא / אבא) לא רוצה. קשה להתעקש לבד. אנחנו בעולם שבו ריבוי ילודה נתפס כחסר אחריות וזהו. "את פוגעת בעצמך", אומרים לך, "ואת פוגעת בעולם ובקיימות ובאקולוגיה, ואת פוגעת בילד – איך תיראי כשהוא יתחתן? סבתא זקנה".

כמה הייתי מפחדת כשהייתי בהריון ואמא שלי: "מה עשית? למה? מי צריך? איזה פחד, אבא שלך לא מסכים!" אבל איך בא לי תינוק!... ואני מכירה לא מעט נשים כאלה. יש סביבך כזאת התנגדות: "למה? למה? בשביל מה? לא צריך / אין לכם כסף / השלום בית שלכם על הפנים".

הנה המילים המבכיות של ה"אור החיים":

כי היה רצונה של בת-פרעה להציל את הילד ההוא ולקחה את התיבה וזהו שבח בת-פרעה, כי נפשה נפש טהורה והגם שלא היתה עמה אלא אִמָּה אחת, "ותשלח את אמתה". מפני שחששה למניעה ממנה ושלחתה.

בת פרעה היתה על שפת היאור עם אמה (שפחה) אחת אך כשראתה את התיבה, היא שילחה את אמתה חזרה לארמון. "לכי לכי", היא אמרה לה וה"אור החיים" הקדוש מדבר על אמה לא כעל שפחה אלא כעל מניעה – אמצעי מניעה. בת פרעה פחדה שהאמה הזאת תגיד לה: "בשביל מה? אל תצילי / אל תביאי את הילד הזה לעולם. לא צריך". אז היא שילחה אותה ממנה, שלא תעמוד בדרכה לתינוק. וראו את

ואני יוצאת מכאן לכל אמא שיודעת מהו הריון בסיכון גבוה, על כל המשמעויות הנלוות: ילד מוגבל מבחינת תוחלת חיים (אם תחשבו על כך, יוכבד יולדת בשואה) או ילד מוגבל מבחינת מום, לא עלינו – לאן, אמא?, לאן לדעתך את מביאה את הילד הזה? הוא ימות בסוף. בשביל מה להביא לעולם תינוקות שתוחלת החיים שלהם מוגבלת, בשביל מה? אם צריך לזרוק אותו ליאור? אם יש לו מום?

אני רואה את זה פעמים רבות, שלא עלינו לא עליכן, ילדים מוגבלים באים לעולם. כשהם קטנים זה נורא מתוק ואת מרימה אותם ומטפלת בהם, ואז את אמא מבוגרת, והיא כבר בת מבוגרת, וכולם כבר התחתנו והיא נשארה עלייך. אני רואה את האימהות סוחבות אותן איתן לבית הכנסת וזה כזה צער נורא.

אז בשביל מה? בשביל מה?

אז קודם כל, במקרה כזה, אל תחליטי לבד. איך אומרת מרים לאביה – "קשה גזירתך יותר משל פרעה". והמשמעות: לא גוזרים גזירות לבד. אולי צריך להביא את הילד הזה לעולם ואולי לא; ורבנים גוזרים. את לא גוזרת. את לא תחליטי "כן-כן, הוא צריך לבוא לעולם", ואת לא תחליטי "לא-לא, אני עושה הפלה".

אבל אם הרבנים לא עונים לך והבאת אותו לעולם, אז בשביל מה? לי היה ילד עם מום קשה בלב והוא נפטר. אז למה הבאת אותו, למה? "למה, יוכבד?" אומר לה עמרם. "בשביל מה את מתעקשת? הילד הזה יגמור ביאור, יטביעו אותו. אז בשביל מה את מביאה ילדים?" זו שאלה שחוזרת לאורך ההיסטוריה: בשביל מה אני אביא ילדים בשואה? למה זה טוב?

אז המילים המדהימות שתמיד היו מנחמות אותי שייכות לרב זייצ'ק. אביא אותן כאן כי אני יודעת שכל כך הרבה נשים קוראות את הדפים האלה.

הנה, מהו ערכם ושוויים של חיי תינוק ביום הראשון ללידתו?

אין הוא שומע, אין הוא מדבר, אינו רואה, ישן 24 שעות, חושיו אינם מפותחים, בשר ועצמות הוא, אין לו כל הבנה בחיים... ומכל מקום יש לדעת,

שמאושר הוא רק בשביל הימצאו באוויר העולם הזה ולו לכמה דקות, מפני שהוא נמצא באוויר של השוק שבו קונים עולם הבא.

עצם ההימצאות באוויר של המקום הזה, זכות היא לנולד.

יקרים הם חיי העולם הזה,

בשביל שבזה יהיה התינוק קונה עולם הבא.³⁹

³⁹ הרב חיים זייצ'ק, "אור חדש על התורה" לפרשת שמות.

גם מסדר המשנה, אומר לתלמידיו: "אני רוצה לספר לכם סיפור. פעם היתה גזירה נוראה, לא למול ילדים. אז נשים פשוט חדלו מללדת. אבל אישה אחת התעקשה ללדת ולמול ולו במחיר חייה וזו היתה אמא שלי, אשת רבן שמעון בן גמליאל".

אנחנו כבר מכירות את הסיפור על רבי יהודה ואנטונינוס. רבי יהודה נולד בימים של גזירות הרומאים ואמו התעקשה למול אותו. כששמעו על כך הרומאים, היא נצטוותה לקחת את התינוק וללכת להישפט אצל הקיסר הרומי.

בדרך היא עברה אצל חברה רומאית שגם היא ילדה בן, והשתים התחלפו בתינוקות. אמו של רבי יהודה הנשיא הגיעה לקיסר עם תינוק רומאי ערל וכך, בזכות אחוות האימהות הזו, הקיסר שחרר אותה לדרכה. התינוק היהודי גדל להיות מנהיג היהודים בארץ ישראל ומסדר ששה סדרי משנה. התינוק הרומאי היה אנטונינוס, ולימים הוא נהיה קיסר רומא ובתקופתו בוטלו הגזירות על יהודי ארץ ישראל.

במילים אחרות רבי אומר לתלמידיו, בעדינות, "אתם לא מתביישים? תראו מה בנות עושות בדור הזה כדי לממש את שליחותן. הן יוצאות, הן פוגשות, מקפואות, מפשירות, מחזירות עוברים, עוקבות אחרי זקיקים... מה קורה לכם – מה השליחות שלכם בסך הכל, זכרים? לזכור תורה! ואתם נרדמים. קומו. אתם לא מתביישים? בשביל זה התאמצה יוכבד, סחבה את כולכם ברחמה, בשביל שתשנו?"

המיילדות במצרים לא שמעו בקול פרעה, וְתַחֲיִין (ותחינה) אֶת הַיְלָדִים.⁴⁵ לא ברור לנו מדוע התורה כותבת כך. הרי אם הן לא שמעו לגזירת פרעה זאת אומרת שהילדים חיים אז למה כתוב "וְתַחֲיִין"?

קיבלתי הודעה במייל ובתחתיתה היה כתוב "זה שהלב שלך פועם לא אומר שאתה חי". וזו תמצית הדברים. אנשים ברוך ה' לומדים תורה. אנשים מתפללים. אבל... מתים. כך היו תלמידיו של רבי יהודה הנשיא – הם לא ישנו בשיעור אבל למדו תורה, למדו גמרא, התפללו, ובלי חיות בכלל.

אישה לא יכולה ללדת בלי חיות. היא לא יכולה לְהִתְאַכֵּת כלפי ילד בלי חיות. אין דבר כזה, לגדל ילדים בלי כוונה. לגדל ילד זה כואב, זה מצחיק, זה דיכאון, זה הפתעה, זה עצבים, דאגה. העיקר – חיים! לא למות.

זה כל כך חשוב. "שילמד תורה" זה חשוב, אבל חשוב מזה – שיהיה חי. גברים, תלמדו מנשים. שיהיו לכם צירים כשאתם פותרים סוגיה בגמרא.

השפה של ה"אור החיים": **ונשאר בת מלך לבדה, ולקחה התיבה בידה.**⁴⁰ גיבורה, כל העולם נגדך ואת מתעקשת: עוד תינוק.

וואו. זו בתיה.

והאחרונה – **ציפורה**. ציפורה האמיצה, המוהלת הראשונה, נשואה לאיש צדיק, למשה, ו... זה לא כף. חז"ל אומרים: **אשרי הצדיקים ואוי לנשיהם.**⁴¹ מסכנה אשתו של צדיק גדול מפני שהוא איש ציבור, מפני שהוא כל היום עסוק, מפני שאת תרגישי עזובה כל כך הרבה פעמים, מפני שלא יהיה לו זמן לגדל איתך את הילדים. כמה בדידות. איזה קורבן. וציפורה – מרבה ויולדת.

מרים – שהגתה. היא הרעינאית, הקופיריטית של משה.

יוכבד – שהרתה, כנגד כל הסיכויים והסיכונים.

בתיה – שהחייתה, במקום מלא מניעות.

ציפורה – שהרבתה. היא ילדה ילדים לצידו של איש ציבור.

מה היינו עושות בלי ארבע הנשים העבריות המהממות האלה? בלי האימהות השוצפות האלה לא היה עם ישראל.

גברים, תלמדו מאיתנו

והיה היה איש, רבי יהודה הנשיא והוא מלמד וכל התלמידים שלו נרדמים ואז הוא אומר להם: "אחוד לכם חידה. מי ילדה שישים ריבוא בכרס אחת?"

"מי, מי?" הם מתחילים פתאום להתעורר.

והתשובה: יוכבד, שהיתה אמא של משה, שהיה שורש כל נשמות ישראל.⁴²

התלמידים חוזרים ללמוד בשצף.

מה מעורר במסר הזה? אני חייבת למצוא לזה תירושן וחיפשתי את הסיבה במספרים. שימו לב למספר שש (6). הנשים היהודיות במצרים היו יולדות **שישה בכרס אחד**⁴³ – בכל לידה נולדו שישה תינוקות יהודיים, כך המדרש. ומנין לחז"ל המספר הזה? כתוב **"וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאָד מְאֹד"**. בפסוק הזה ישנם שישה ביטויי ריבוי, ומהם יצאו שישים ריבוא.⁴⁴

מה פשר הכפולה הזו של שש? רק פעם אחת פוגשים את המספר הזה: בשישה סדרי משנה. בעצם רבי יהודה, שהיה

⁴⁰ או"ח, שמות ב', ה.

⁴¹ אבן עזרא במדבר י"ב, א.

⁴² שיר השירים רבה, פרשה א.

⁴³ תנחומא פרשת שמות, סימן ה ורש"י, שמות א', ז.

⁴⁴ שמות א', ז ורש"י, שם.

השני. זה "עוני". שעוברת על אישה עוד עונה ועוד עונה ועוד עונה, ואף אחד לא נותן מענה לעינוי שיש לה בנפש.⁴⁸

איזה גאון הוא היה, פרעה. זו היתה המזימה שלו – להשאיר את בנות ישראל לבד כך שיתערבבו במצרים.

אבל זה לא קרה.

פרעה בחיים לא חלם שבת ישראל היא "גן נעול אֶחָתִי כְּלָה, גֵּל נְעוּל, מְעִין חֲתוּם".⁴⁹ הנשים היהודיות במצרים אוגדות (סוגרות) פתחיהן לבעליהן.⁵⁰ הן חיכו רק לאחד והיחיד ועברו כאלה פיתויים וכאלה קשיים ולא ויתרו. דבקו בלבוש הצנוע ולא נכנסו בשיחה עם גברים מצריים (חוץ מאחת שפרסם אותה הכתוב, שלומית בת דברי שהלכה עם איש מצרי. רק אחת מכולם).

איזו גיבורה את, אישה. אישה שמגדלת ילדים לבד, כי האיש שלה – לא מעניין אותו כלום. רווקה בעולם שמסתובבת עוד יום ועוד יום ועוד יום לבד.

למה פרעה, האיש החכם הזה, לא צפה את זה? מה הוא לא ידע? הוא לא ידע אֶת יוֹסֵף.⁵¹ "לכלי יקר" פירוש מהמם: הוא לא ידע את סינדרום יוסף, שדווקא כשמנסים למכור אותו, להפריש אותו מדרך כל הארץ, לבודד אותו ולשבור את רוחו, דווקא משם תצאי מלכה. זו המשמעות של "כְּאִשֶׁר יַעֲנֶנּוּ אֹתוֹ בְּנֵי יִרְמְיָהוּ וְכֵן יִפְרָץ".⁵² אדם לוגי כמו פרעה לא יכול לצפות את המהלך הזה, שכשמנסים לשים לך סוף את הופכת פתאום ליוסף. את לא הגיונית, אישה. בכלל לא הגיונית. מה את ממציאה שדווקא המקום הצר הזה יהפוך לציר וללידה?

הצרות, הצרות, הצירים והצער, הם שגואלים אותנו מהגלות.

אז תדענה כל הבנות האלה: את לא רק "עבריה", את גם "פנויה". אני מוסיפה לך היום שם נוסף. פנויה וצריכה להפנות את הפנים רק ליה, מפני שאין לך למי, ואין לך על מי להישען, ואין לך למי לספר את הצער שלך.

שתדע כל אחת כזו ששומרת על עצמה גן נעול אֶחָתִי כְּלָה, אומר הזוהר: "גֵּל נְעוּל" – בזכותך יתגלו כל הנעילות ויפתחו כל החסימות לכל עם ישראל.⁵³ לא רק לך. לכולם, לכולן. כולם ימצאו זיווגים כי את מהממת, כי את כל כך לבד.

לא האמנתי למשמע אוזניי השבוע. אולי 15 בנות ונשים מבוגרות, בלי להגזים, אמרו לי "ימימה, תתפללי חזק שלא יהיה שלג".

אחותי הנעולה, אחותי המעולה, אחותי כלה

"רגע, ימימה, רגע. אז בזכות הנשים עם ישראל נשאר ועם ישראל שורד, ופרעה בן אדם חכם, אז אולי הוא היה צריך להרוג את הנקבות דווקא?"

כן באמת רצה פרעה לעשות כי הוא יודע: כל זמן שיש נקבות, עם ישראל מתקיים. אז למה הוא מצווה כָּל הַבָּנִים הַיְלִידִים הַיִּשְׂרָאֵלִיִּים וְכָל הַבָּתִּים הַיִּשְׂרָאֵלִיִּים? הבה נתחכמה – לה! ברגע שתבוא בת לעולם נהרוג אותה! כי אם בנים ממילא לא משנים אז תהרוג את הבנות!"

ואומר ה"אור החיים" הקדוש, בפירוש שאני אומרת לכן בכל שנה ובוכה ממנו: פרעה ידע שהמפתח להישרדות של עם ישראל הוא הנשים והבנות. לכן ודאי שהוא רצה לחסל את הנשים, אבל... הוא ידע איך לחסל אישה. איך? לא הורגים אותה, אבל משאירים אותה בלי בן זוג. מיליון רווקות, הזכרים מתים ביאור. ואלו שכבר יש להן בן זוג, הוא יהיה כל כך עסוק בחומר ובלבנים ובעבודה בשדה, שהוא יהיה כל כך רחוק ממנה.

פרעה הגאון יודע שאישה לא יכולה בלי זוגיות. כשהיא תראה שבעלה לא שם לב אליה בכלל, ושהיא חד הורית לגמרי, או שאף אחד לא רוצה להתחתן איתה, או שאף אחד לא ראוי לכך שהיא תתחתן איתו, אז הראשון שקצת יחמיא לה, יגיד לה איזו מילה טובה (וכל כך הרבה זמן היא לא שמעה מילה טובה!) – היא תלך אחריו. ככה נשי עם ישראל יתערבבו במצרים וילדו ילדים חצי יהודים וחצי מצריים וכך יגמר עם ישראל.

ובלשונו:

עצה חכמה יעץ פרעה,

כי באמצעות שלא יהיו זכרים – יתרבו נשים והאישה – טב למיתב טנדו ממיתה ארמלו
(כלומר: מעדיפה זוגיות על פני כל דבר אחר)
וכל הזרע של עם ישראל יתערבב,
ויהיו שם עד עולם, בר מינן,
ויפגעו הנפשות הקדושות.

איזה כאב לב, איזה כאב לב. איך כתוב בהגדה – "ראה ה' את עונייננו" – זאת פרישות ודרך ארץ.⁴⁷ זה ביטוי קורע לב, כי דרך כל הארץ היא שאישה חיה עם איש. וכאילו פרשת מהמסלול הזה. הפרישו אותך משם. את מרגישה אישה מחוץ לעולם. כולן מדברות: "בעלי אמר" / "נסענו לחו"ל" / "בלידה האחרונה שלי" ואת לא שם.

ומה ה' ראה, שגרם לו לגאול את עם ישראל? ראה ה' את עונייננו – איש שנמצא בצד אחד ואשתו שנמצאת בצד

⁴⁸ זוה"ק לפרשת שמות.

⁴⁹ שיר השירים ד', יב.

⁵⁰ עירובין כ"א, עב.

⁵¹ שמות א', ח.

⁵² שמות א', יב.

⁵³ זוה"ק, שם.

⁴⁶ שמות א', כב.

⁴⁷ מתוך הגדה של פסח.

איך כתוב בשיר השירים: **"אֲתִי מְלָבָנוּ, כְּלָה! אֲתִי מְלָבָנוּ תְּבוֹאִי, תְּשׁוּרֵי מְרָאשׁ – אֲמִנָּה!**⁵⁶ איפה ראש ואיפה נעלים? אבל אם את "רואה" את הראש עוד לפני שאת רואה את הראש, זו אמונה. זה מהמם.

אז פרעה אומר **"הֲבֵה נְתַחְכְּמָה לוֹ פֶּן יִרְבָּה"** ורוח הקודש אומרת **"כֵּן יִרְבֶּה!"**⁵⁷ ואני מסבירה ואומרת לך שרוח הקודש המצווחת הזו היא את, אישה. הרמב"ם ב"מורה נבוכים" אומר שיש עשר דרגות נבואה והנמוכה שבהן היא רצון אדיר-אדיר-אדיר. זו דרגת הנבואה שיש לנשים. כשמישהי מאד-מאד רוצה משהו, היא תביא אותו אליה כי עכשיו היא נביא.

כאלה אנחנו. יש לנו את הדבר הלא-הגיוני הזה, שכל שכלחיצים אותנו יותר, אנחנו מאמינות יותר שניגאל, והיות שהתעכבנו כל כך אנחנו נקבל גם תלמיד חכם ענק, גם חתיך הורס וגם מליאן, חבל לך על הזמן! ואתן בהחלט תקבלו את זה! תקבלו את זה כי אתן חסרות הגיון. ופרעה לא יכול על זה, לא יכול.

למה גברים בורחים מנשים

עכשיו אני קופצת לשאלה הבאה: למה הגברים בורחים מנשים בדור הזה? לא רוצים להתחתן, לא רוצים להיות בני זוג שאכפת להם. ראיתי גברים מסתובבים מחוץ לחדרי הלידה ולא יודעים מה לעשות עם עצמם. באים, יוצאים, מחזיקים תהילים, מעיינים באייפון (פשוט תגיד תהילים פרק כ' עד שהתינוק יוולד, בסדר? ☺) בכל מקום אנחנו פוגשות גברים מאותגרי זוגיות, מאותגרי הורות, פניהם למטה. למה הם בורחים? למה הם כל כך רחוקים? למה את צריכה להרגיש כל הזמן שהוא איזו כספית שאת צריכה לכלוא אותו?

זו שאלה חשובה – למה? כי כשמשא רבינו מגלה שברח לו שֶׁה מתוך העדר, הוא לא הסתכל ואמר "אוף, העדר שלי פגום עכשיו". הוא בדק: "היית צמא, גדי שלי? מה היה חסר לך?"

תפסיקי להגיד לעצמך "תמונת החיים שלי חסרה". תתחילי לראות למה הגדי צמא, למה הוא ברח לך. אולי משהו חסר פה, בעדר הזה שלך? אולי בורחים ממך לא סתם?

והתשובה הכוללנית היא, שהגברים בורחים מאיתנו פִּי חִיּוֹת הַנָּה.⁵⁸ יש מרצות שאומרות "תשחררי את החיה שכלואה בך". זו לא הכוונה. אני רוצה להסביר, בנות, וזה מאוד עדין ומאוד רגיש ואתן יודעות שאני פמיניסטית. אז תפקחו את הקשב.

למה? איזה כיף שלג! ופתאום את מבינה שהאישה הזאת, עבודתה – נחמתה. היא יוצאת. מה היא תעשה לבד בשלג? וזה צבט לי את הלב וקימט לי את הלב.

יושבת פה בחורה שגלגלה אותי מצחוק שנה שעברה, כשכמה ימים התבצרנו בבתיים מרוב שלג ובלי חשמל. אז היא אמרה לי "ימימה, כל זמן אמרתי לעצמי שאם אני מתה, אף אחד לא ישים לב. כי ממילא אף אחד לא שואל איפה אני, ולא רק זה – גם הגופה שלי לא תסריח כי הבית יהיה קפוא כמו מקרר". בכיתי וצחקתי ביחד ויהי רצון שה' ישמור אותה וישמח אותה. ובאמת זה לא מצחיק. נשים פוחדות מהשלג כי הן לבד, כל כך לבד. אתן יודעות כמה בנות ישראל יש לבד? זאת גזירת פרעה של ימינו והוא רק מחכה שתפלי ואת, מהממת אחת, וְכֹאֲשֶׁר יַעֲנוּ אֶתְּוּ כֵּן יִרְבָּה וְכֵן יִפְרֹץ.⁵⁴ להיפך – נהיית עוד יותר דוסית. אני רואה את הבנות היקרות האלה באות לשיעורים, ומתחזקות בצניעות, ומשתטחות על רבי נחמן (שזה באמת אולי לא צנוע ☺).

ואם באמת היה לו שכל, לפרעה, הוא היה מבין: זאת בת ישראל. היא לא תתפשר על הצניעות שלה בחיים.

אתן יודעות למה לא היה לו שכל? כי ההתנהגות שלך היא בלי שכל ובלי הגיון. חז"ל אומרים שכל שאשה יותר תקועה, היא יותר אומרת לעצמה את המילה "אהיה": "אני אהיה אמא ואני אהיה רעיה".

אמן (רגע, את לא בת 88...?).

אני רוצה להסביר.

ה"אור החיים" הקדוש מקשה: הרי צריך להיות כתוב "וכאשר עינו אותם, כן רבו וכן פרצו". אבל מה – הכל היה עדין במחשבה ועדין לא קרה. פרעה חושב על תכניות יותר מחוכמות לענות את בנות ישראל וככל שהוא חושב, בו בזמן נולדת אצלן חשיבה אופטימית שאין לה פשר. **כֹּאֲשֶׁר יַעֲנוּ** – עדין לא עינו אבל כבר מתרקמת המזימה – **כֵּן יִרְבָּה**. הן עוד לא התרבו ואין שום סיכוי, אבל הן כבר שם. עצם המזימה כבר הנביטה בהן תגובה נגדית.

זה פשוט מדהים. איך העבריה עוברת לפאזה אחרת דווקא כשהיא כל כך חסרת סיכוי. הריון בסיכוי גבוה. זה פשוט רפלקס! רפלקס של נשים עבריות. **לא כְּנָשִׁים הַמְצַרִּית הָעֵבְרִית**. "מצריה" – לשון צירים. רק כשיש צירים היא בטוחה שהיא יולדת. ואילו "עבריה" = עובר לעשייתו. עוד לפני שיש עובר היא יודעת: "אני בלידה". זו תכונה מטרימה כזו (לשון טרם). ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו. אני יודעת שמשוהו יקרה לו. לתכונה המטרימה הזו קוראים **"בְּטָרִם תְּבוֹא אֶלְהֶן הַמְיֻלְדֵת – וְיִלְדוּ"**.⁵⁵ עוד לפני שהגיע הלחץ הממשי את מרגישה אותו.

⁵⁶ שה"ש ד', ת.
⁵⁷ רש"י, שמות א', יב.
⁵⁸ שמות א', יט.

⁵⁴ שמות א', יב.
⁵⁵ שמות א', יט.

אני רוצה לפרט את הרעיון הזה ובזהירות מאד גדולה, כי אנו מדברות פה על מושגים אלוקיים. הקב"ה מתאר את עצמו ביחס אלינו בכל החושים (וזה לא משהו שאנחנו יכולות להבין): בחוש הראיה – **וירא ה' בעונינו**. בחוש השמיעה – **וישמע את צעקתם**. בחוש הריח – **ריח ניחוח אישה לה'**, ה' מריח את ריח הקורבנות / התפילה שלך.

אבל יש שני חושים שהם גשמיים ו"נמוכים" יותר: חוש הטעם וחוש המישוש. אין שום מקום שבו הם מוזכרים בהקשר של יחסי הקב"ה איתנו (בגאולה הם כן יהיו נוכחים, אבל בחיים כיום אין אותם).

ולו בשביל שני החושים האלה את צריכה איש:

חוש המישוש – **"והיו לבשר אחד"**, על כל המשתמע מזה, שאם לא, את חיה בצפייה נצחית לעונה שלא מגיעה. את כל הזמן בסוף עונה. בדרך לעין כרם, עם בתי היולדת, תפס את העיניים שלי שלט: **"מנזר נשים"**. יואו, איך הן ויתרו על זה – מרצון, בשביל להתחתן עם הא-ל! אבל הקב"ה לא רוצה כלות כאלה, ממש לא.

וחוש הטעם – וכאן אתן תרביצו לי אבל יש יצר (ותתכחשי לו עד מחרתיים, פמיניסטית), שיטעמו מפרי ידיך. יש לך רצון שתכניי משהו ומישהו יאמר לך "מממ. כל כך טעים". **טַעְמָה פִּי טוֹב סַחֲרָה**.⁶² הסחר הכי מופלא, מסביר ה"מצודת דוד", הוא הטעימות שאת זוכה להטעים את בני ביתך. אין לך סחורה יקרה מזו. **מִמְרָחֶק תָּבִיא לַחֲמָה** [...] **וְתִתֶּן טָרְף לְבִיתָהּ**.⁶³ שמישהו יטעם משהו שאת מכינה וילקק את השפתיים.

כמה נשים אוהבות להטעים, כמה, כמה! לתת למישהו בעיניים שואלות תבשיל, לראות אותו אוכל ו-וויי, איזה נחת. פמיניסטיות, אני מרשה לרגום אותי באתרוגים (אבל שתהיה זו ריבת אתרוגים שאתן הכנתן).

רפלקס ההנקה אף פעם לא מת בנו. רפלקס ההזנה. אני חושבת על יוכבד, יושבת בבית עם הגודש הנורא שלה ועל השנייה שמרים פותחת את הבית קצרת נשימה: "אמא, בואי. משה רוצה לינוק". וואו, איזו ריצה. בא לי לבכות.

בשני החושים האלה ה' מסרב למלא את החלל עבורך. את זה לא תקבלי, גם לא בתפילה. ה' מספק המון צרכים של אישה רוחנית, המון. ואל תפסיקי להתגעגע לדבר הגשמי. אל תהפכי לי למלאך.

ראיתי את זה בחדרי הלידה. כשלווייתי את בתי ללידה ביקשו ממני לעבור בין חדרי הלידה ולברך. כך הכרתי שלוש בחורות לא-צעירות, שהלכו והרו לבד, כי איש לא רצה בהן, או שהן לא רצו באיש ושעון החול שלהן הלך ואזל. אני לא דנה אותן לחצי שנייה ולא אומרת פה מילה של שיפוט וגם לא מעודדת את זה. אבל הן, נשמות יקרות, כאלה גיבורות

בתנאי גלות, אישה חייבת להיות חיה. את חייבת לחום על ילודה, על זוגיות, על הבעל שלך, על הבית שלך. את חייבת להיות "חיה" – **פִּי הִיא הַיְתָה אִם פֶּל חֵי**.⁵⁹ והיתרון שלך הוא גם החיסרון שלך כי מרוב שאת חיה, מרוב שאת חיה, שכחת את שמך השני מספר בראשית: "אישה" – **פִּי מְאִישׁ לַקְּחָה**.⁶⁰ יש לך משהו לקחת ממנו, ושכחת זאת.

מה פירוש **"פִּי חַיּוֹת הִנֵּה"**? מה ההגדרה של חיה? המיילדות אומרות: "מה נעשה? **בְּטָרִם תָּבֹא אֲלֵהֶן הַמְיֻלָּדֹת** – **וְיִלְדוּ**, הן כבר ילדו לבד". במילים אחרות, זו ההגדרה של חיה: לא זקוקה לאף אחד. וזה מה שכתוב לך על המצח כשאת יוצאת לפגישות עם בני זוג פוטנציאליים: לא זקוקה לאף אחד. את יודעת למה? כי את כזאת לוחמת ואת כזאת גיבורה ואת כזאת ענקית.

ואני אגיד לך את האמת: מי שיש לה את בעל הישועות – את בורא עולם, מי שכל היום מתפללת (מכירות את הגיבורות האלה? כל יום בכותל, 40 יום בעמוקה, כל היום בתפילה: "ה' אני אוהבת אותך, טאטע") לא זקוקה לאיש ("אז העליבו אותי היום, אז מה?") – יש רבנים שמחנכים לזה וזה מדהים וזה עוזר לך, אבל למה שאיש ירצה אותך? מרוב שאת גיבורה-ומתגברת-גיבורה-ומתגברת, שכחת להיות גברת ונהיית גבר. האיש שלך חי עם גבר, עם לוחמת.

ציפורה – מה זה "גבר", מסוגלת לעשות ברית מילה. אני מתעלפת בבריתות והיא – **וְתַקַּח צִפְרָה צֹר וְתַכְרַת אֶת עֶרְלַת בְּנֵהּ**.⁶¹ היא חייבת והיא עושה. איזו לוחמת. אך חז"ל אומרים: אל תסתכלו ככה על יוכבד ועל ציפורה, על שפרה ופועה. נכון, הן היו לוחמות אך היה ליבן רך כשושנה!

זה מלכוד הגלות כיום. את חייבת להיות לוחמת, את צריכה להיות חיה, את צריכה להיות חיה. ומצד שני שכחת להיות אישה. כי באמת את לא צריכה אף אחד. כיום נשים מפרנסות, נשים הן רוחניות ולא זקוקות לאיש בשביל התורה. לא כמו פעם, שהיית לוקחת את אבקת המרק ואומרת לו "יצחק, מה כתוב פה? אני לא יודעת לקרוא. זה חלבי או פרווה?" והוא היה אומר לך "סתומה, את מחזיקה הפוך את הדף. זה פרווה". כיום את אומרת לו: "תקשיב, בחנתי אותך ב'כסף משנה' ואתה גרוע. חבל".

אני מכירה נשים כאלה. הן תלמידות חכמים ובעלות תפילה. גיבורות-תפילה, יש לומר. כל היום דבוקות בהשם ומקרינות בפגישות את המסר "אני לא צריכה אותך בכלל. אני פה בגלל אמא שלי והדאגות שלה" 😊. וכנראה, מי שיש לה את הקב"ה לא צריכה שום דבר. כמעט.

אז למה את בכל זאת זקוקה לאיש?

⁵⁹ בראשית ג', כ.

⁶⁰ בראשית ב', כג.

⁶¹ שמות ד', כה.

⁶² משלי ל"א, יח.

⁶³ משלי ל"א, יד-טו.

את הכרטיסיות לבית הספר קניתי לעצמי מכיתה ז', כי אבא אמר: "זה ערך ותפרנסי את עצמך". ואף פעם לא הייתי צריכה אף אחד. ללכת לבית החלמה אחרי הלידה – מה זה?? בחיים לא הלכתי לבית החלמה כי זה נראה לי לא מוסרי. מה זאת אומרת החלמה? ועוד אחרי לידה ראשונה?...

נהיית אטומה מרוב שהייתי גיבורה. שנים של עבודה לקח לי כדי לפתח אהבה והערכה לכל אישה שנשענת. שזקוקה. שהיא אישה. הייתי צריכה לעבוד על עצמי שנים כדי לקלוט את זה ולהיפטר מזה. והשבוע שאלה אותי מישהי: "ימימה, תגידי את האמת. כל הנשים שבאות אליך בבקשות בנוסח 'הרבנית, הרבנית, תברכי איתי' – נכון שבא לך להגיד להן 'את יודעת שאת בכלל לא מעניינת אותי עם כל הבעיות שלך?' תאמרי את האמת, ימימה".

חשבתי לעצמי כמה דקות ואמרתי לה: "אם היה מותר להישבע הייתי נשבעת לך שאין אצלי דבר כזה".

עבדתי על זה קשה. מלזלזל בנזקקות, פתחתי את הלב שלי לנזקקות וכיום אין דבר כזה שמישהי תדבר איתי וככה אחשוב. לכן אני גם לא עונה לטלפונים, כי אני יודעת שאני אשאב לגמרי לצער של מי שמתקשרת ולצרה שלה.

דיברתי עם אישה גרושה המון שנים, שכבר למדה ללחום את מלחמת החיים ולא זקוקה יותר לאף אחד והיא סיפרה לי: "הלכתי ללמוד עבודה סוציאלית ופתאום, בפעם הראשונה ראיתי בסבלותיה של האישה שקוראים לה... אני. שנים לא הרשיתי לעצמי להגיד 'כואב לי' / 'אני סובלת'. כשראיתי בעבודתי סבל של מישהי אחרת, פתאום ראיתי בסבלותיי שלי. הפכתי לאישה סובלת".

היא הפכה לאישה סבלת. "אישה סובלת" לא במשמעות suffering (סִבֵּל) אלא bearing (נושאת), מסוגלת לִסְבֵּל – (לסחוב).

אשר על כן, וַיָּרָא בְּסִבְלָתָם. את חייבת לראות בסבלה ובצורה של אישה אחרת ולא, לא בשבילה; בשבילך. בשביל להיות בן אדם. כי את נורא גיבורה, נורא מסתדרת, נורא מפרנסת, נורא מפלצת...

אז אחרי שהיית לגבר קוצני, יש דרך להפוך חזרה לאישה. אנחנו קוראות לזה "סברס" כי את חייבת להיות חזקה מבחוץ (חיה) ומתוקה מבפנים. ואיך קוראת התורה לסברס? סנה. את סנה בוער, לִבְת אִשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנָה.⁶⁶ אומר המדרש: "לִבְת" – זה השיעור לבת, לבת ישראל. אִנִּי יִשְׁנָה, אני כאילו מאוד חזקה, אבל לִבִּי עֹר.⁶⁷ שלא יירדם הלב הזה. את נראית נורא קוצנית וסברסית, אבל תפעילי ביתר שאת את הַפְּנִים שלך. לכן לראות: אולי חסר לה? אולי אין לה? אולי קשה לה?

ובחדר הלידה: "ימימה, אני כל כך לבד. מי יהיה האבא של התינוק? מי יחזיק אותי?"

אז הייתי האבא. עברתי מאחת לשנייה לשלישית עם מגבונים ושמתי להן על המצח, ואמרתי להן: "יהיה בסדר". והייתי בעלה לקצת זמן.

כי אי אפשר בלי. או בואו נגיד ככה, שאני לא אייאש אף אחת: קשה מאוד בלי. היית נורא גיבורה, ואת עוד תהיי גיבורה בעזרת השם ותשמחי בילד הזה נורא וצריך בן זוג. צריך. את יכולה לבד מבחינה מכנית; הכל אפשר לבד. אבל אי אפשר לבד. את מבינה, אישה? דווקא תכונתך המופלאה, עברייה, עלולה להפוך אותך לא-עבירה. דווקא אומץ הפנויה שיש בך לא מותר בך פניות לזוגיות.

לחזור לנשיות

בלי נשים-חיות, בלי נשים חוות, אין עם. אבל העם הזה צריך דמות אִם. כל כך הרבה פעמים אמהות חד הוריות ניגשות אלי. אף אחת מהן לא בחרה במצב הזה מלכתחילה ואני אומרת לה בזהירות "לילד שלך אין דמות... אם". כי את כל כך מציבת גבולות וכל כך משתדלת להיות לו לאב. איך אמרה לי אם חד הורית לשבוע – "אני אִיבָא של הילד" ("אִיבָא" – צירוף של אבא ואמא). את כל כך משתדלת להיות איבא, להיות סמכות, ושוכחת. נושלת משמך האחר, "אישה". אִשָּׁה – פִּי מְאִישׁ לְקַחָה זֹאת.⁶⁴ מה, אין לך כלום לקחת ממנו? שום דבר? והוא רואה שהוא פשוט לא נחוק, אז הוא יוצא בחוץ. זה הדבר הכי פשוט וטבעי שהוא יכול לעשות.

איך שומרים על לב רך? איך תישארי אישה שלא מבהילה את כולם, איך תישארי אִשָּׁה – פִּי מְאִישׁ לְקַחָה זֹאת?

והתשובה המופלאה בפרשתנו: את חייבת להתחיל לרחם ולהביט בסבלותיו של מישהו אחר. לעשות "וַיָּרָא בְּסִבְלָתָם"⁶⁵ כמו שעשה משה רבנו בפרשה. למה, מה הקשר? אומר לכן. אני גדלתי בבית יקה – אין נשיקות, אין חיבוקים, אין להיות חולה וגם להתפנות היה אסור ☺. בית מאוד-מאוד קשוח. אני אסירת תודה על החינוך הזה כי באמת קיבלתי כזאת משמעת ויצאתי פצצה, יצאתי כזאת גיבורה. ומצאתי את עצמי, כשיצאתי את הבית, בשנים הראשונות שהייתי בחורה, בזה לנזקקות. היות שאני מעולם לא נזקקתי והייתי כל כך גיבורה, משהו מת בי. אוטם הלב וכיסויו. הייתי בעצמי כל כך גיבורה, כל כך גיבורה, שכל אחת שבאה אלי באיזשהו בכי הייתי מביטה בה בבוז: "די, מפונקת. אז הוא אמר לך, אז הוא עשה לך. אז מה? קצת גבורה. אז היתה לידה קשה קצת, יאללה, תתגברי". כי אני עצמי הייתי נורא גיבורה.

⁶⁶ שמות ג', ב.
⁶⁷ שיר השירים ה', ב.

⁶⁴ בראשית ב', כג.
⁶⁵ שמות ב', יא.

הם כבר לא יכלו להרגיש כל כך חסרי אונים. "איך נעזור לה?" הם פשוט התבייתו על זה ופשוט עשו את זה.

מה שקורה ברגעים של שלג

"ימימה, מתי? מתי הוא יביא לי את שלי?"

אני מלמדת אתכן לימוד שבכיתי כשקראתי אותו השבוע: יש רגע שבו ה' פותח את הקמטים ורואה ממה נהיה הכאב הזה. הוא רואה את הפרטים הכי קטנים של הצער שלך. הרגע הזה הוא... כשיורד שלג. כך כותב הרב חיים זייצ'יק, ששנים על גבי שנים היה בסיביר הקפואה והמושלגת, והיה חייב למצוא לעצמו נחמה.⁶⁹ כשיורד שלג, הדמעות שלך הופכות ליופי.

אולי את חושבת בסתר ליבך שאף אחד לא שם לב לדמעות שלך, אף אחד לא שם לב אליהן כי "ה' לא זקוק לאף אחד, אז הוא גם בז לנזקקות שלי, כי הרי הוא יכול הכל והוא לא צריך, באמת. הוא אחד – הוא אחד ויחיד. אז איך הוא יסתכל עלי? איך הוא יגיד לי 'אללה, תתגברי, נו. את צלם אלוקים, קומי!"

את אולי חושבת שהדמעות שלך הן כמו הגשם שזורם לביוב בצידי הכבישים ואף אחד לא סופר. אבל פתאום בשלג, הדמעה שלך נהיית פיסת יופי מופלא וכולם רואים אותה.

והזוה"ק כותב שעם ישראל נמשל לכוכב. כשיורד שלג, תדעי לך שאת הופכת להיות כוכב בעיני ה', הכוכב הבא, כי כשמסתכלים על פתית שלג, יש לו צורה של כוכב ואין פתית שלג שמכוכב כמו פתית אחר. פתיתי שלג – כל אחד ואחד מהם הוא כוכב ואין אחד דומה לצורה של משנהו. אין!

כתוב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְרִשׁוֹי אומר: ה' סופר אותם כמו כוכבים.⁷⁰ רק לכוכבים ולאנשים יש שמות. בכל יום ה' מוציא את הכוכבים בשמותיהם: "מאדים, הביתה! צדק, נגה, בואו".

מה זה??

כי כוכבים יש מלא, אז את חושבת שה' לא שם לב ולא מבחין בין כוכב אחד לשני וגם אנשים יש מלא וה' לא מבחין בין זה לזה. ואומר לך ה': מה את מקשקשת? מה פתאום? לכוכבים יש שמות. כל אחד הוא כוכב אחר אצלי, וגם את כוכב.

כשיורד שלג, זה רגע שבו הקב"ה מביט בצער של עם ישראל בצורה הכי פרטית שרק אפשר. כתוב הַנֶּחֱם שֶׁלֶג

רק אז ה' יחוס עליך וירחם עליך ויביא לך את אישך ויביא לך את ילדיך.

"ימימה, את לא מטילה עלי את כל האחריות למצב שלי? מה, שוב אני יוצאת אשמה? אין מספיק סדנאות כאלה?"

אז אומר בכנות, שלחזור להיות אישה ולהיות רכה ונזקקת זו לא משימת הרווקות בלבד. כולנו צריכות לעשות את זה, נשואות כרווקות. אבל מעבר לכך, ראיתי השבוע המון בנות שהתעוררו מהרעיון הזה ונזקפה קומתן. נכון, זה לא דיבור שמדויק לכל אחת ואחת. אבל מה יש בו – תחושת שליטה בתהליך הזה: "אה, יש משהו שאני יכולה להשתפר בו והחתן יגיע". תליתי את העיכוב בגורם שבנות כן יכולות לעבוד עליו והן חשו מזה לא אשמה אלא הקלה אדירה. זה דבר שראיתי רק השנה. פתאום ראיתי שמחה כזאת: "או, יופי. יש שיעורי בית, אני פשוט מובטלת ולא יודעת מה עושים, אז אעשה".

זה היה נורא כיף. חוץ מזה אנחנו מהממות.

סיפור אמיתי על כלה מהממת ומשפחה אוהבת

עכשיו אני רוצה לספר סיפור אמיתי על בחורה מוכשרת, מופלאה, מדהימה שבטח עוד רבים רבים ישמעו בקרוב על השמחה שלה וישמחו כל כך.

היא חיכתה ונפגשה ועשתה הכל וכשכלו כל הקיצין היא הודיעה להורים את הבשורה הדרמטית: "אני הולכת להרות ילד לבד כדי שלא אחמיץ הכל". והם הנהנו לה, כי מה הם יכולים להגיד.

היא לא ידעה, כשהלכה לבית החולים, שכל המשפחה נאספה וכולם אמרו "חייבים לעזור לה. אנחנו קורעים עליה את השמים".

הם התיישבו על הטלפון כמו בטלמרקטינג: "עכשיו אנחנו מתקשרים לכל מי שאנחנו מכירים. יש לך מישהו בשבילה יש לך מישהו בשבילה יש לך מישהו בשבילה?"

אין לכן מושג מה הלך שם. והנה הגיעה ההצעה: איש אחד, אב לילדים.

"הלכתי כל כך מיואשת לפגישה הזאת כי אני בכלל במקום אחר עכשיו של טיפולים", היא מספרת. "בפגישה השנייה ידעתי: זהו זה". והיא מסיימת את המייל שלה במסר "אני פשוט רוצה שתדעי מהי עוצמה של וַיָּרָא בְּסִבְלָתָם".

ואני מוסיפה את המילים המופלאות של ה"אור החיים" הקדוש: כי ראיית ה' במצטער תועיל להסרת הצער.⁶⁸ כשאת רואה בצער של בן אדם אחר, זה מועיל להסרת הצער – של מי? גם שלך. בני המשפחה המופלאים האלה!

⁶⁹ הרב חיים זייצ'יק, "אור חדש" על התורה
⁷⁰ שמות א', א רש"י, שם.

⁶⁸ או"ח שמות ב', כה.

לעילוי נשמת יוסף חי בן ימימה

לבקשת קוראות שמתקשות להסדיר מנוי וחוששות
מגזל, אתן מוזמנות לפנות אלינו
לכתובת info@parasha.org ונשמח לעזור!

פְּצֹמֶר.⁷¹ ה' נותן לך ייסורים לפי היכולת שלך לסבול. בשוויץ יש לכבשים המון המון צמר, לכן יורד שלג רב כי הן יכולות לסבול אותו. אבל בארץ ישראל הכבשים עירומות, לא צנועות, לפעמים אני רואה אותן אחרי הגז ורוצה לתת להן איזה גטקעס. אין לנו הגנה אז ה' לא יוריד עליך הרבה שלג.

הרגע של השלג הוא רגע של היפוך דין לרחמים. **אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם פְּשָׁנִים פְּשָׁלֶג יִלְבִּינוּ.**⁷² אפילו אם החטאים שלך אדומים כמו דם, זה רגע שהקב"ה מביט ואומר: היא סובלת, הבת שלי, היא סובלת, אני הולך לעשות לה טוב – **כשלג ילבינו.** בזוהר כתוב ששלג זה פתותים מזקנו הלבן של הקב"ה, כשהכוונה היא (זה לא פשט) שהזקנה, הזקן, פירושו הרחמים של הקב"ה. זה משהו שקשה להסביר ואני עצמי לא מבינה אבל אני אומר את זה ואתן תרגישו: לקב"ה יש שתי הופעות בעולם, שתי צורות שבהן הוא מופיע. הוא יכול להופיע כגיבור מלחמה והוא יכול להופיע כמו סבא זקן מלא רחמים. כל השנה ה' מופיע כגיבור מלחמה כי הוא צריך להיות גיבור, כמו נשי ישראל במצרים. אבל בשלג הוא זקן מלא רחמים: "את רוצה משהו, ממי? מה כואב לך נשמה? רוצה שאני אסיע אותך על השלג עם שמלה לבנה מדהימה?"

אז מה אני רוצה? אני רוצה שתעמדי בשלג, עם החוסר הגיון הזה שהיה לנשי מצרים ותדמיני: שאת כלה, שאת אמא, שאת מתחתנת. אז זה לא קרה, אז מה? **לֹא כְּנָשִׁים הַמְצַרִּית הַעֲבָרִית.**⁷³ בטרם כל יציר נברא, עוד לפני שהרגשת איזושהו ציר, עוד לפני שיש לך חטא, תגידי לעצמך: **הוא היה, והוא הווה, והוא יהיה,** וגם אני אהיה, ועתידה אני ללדת את מושיען של ישראל, כמו שאמרה מרים להוריה.

עבריה, עברת את פרעה? תעברי גם את זה. אז זה עוד לא קרה – אז מה? **לא כנשים המצריות העבריות.** בטרם כל ציר (הטעות מכוונת) נברא, אצלך הוא כבר היה, הווה ויהיה. כי את חוה. עוד תהיי, בעזרת השם.

לרפואת היולדת שירה בת ימימה והחלמתה המהירה!
להצלחת תינוק בן שירה

רפואה שלמה והחלמה מהירה לנעמה בת יפה!
לרפואתה השלמה של החייל יהודה יצחק הישראלי בן
איריס

לעילוי נשמת האישה הצדקת אולגה ביה בת רוזין
לעילוי נשמת אלישבע בת שלמה ושרה לבית גבריאאל
לעילוי נשמת המנוח טל מנשה ז"ל בן חנה, נלב"ע י"ח
במרחשוון תשע"ג

⁷¹ תהלים קמ"ז, טז.

⁷² ישעיהו א', יח.

⁷³ שמות א', יט.